

Článek 5.

Tento ústavní dekret nabývá platnosti dnem vyhlášení⁵ a jeho provedením se pověřují všichni členové vlády.

Dr. Edvard Beneš v. r.

Dr. Šrámek v. r.

Bečko v. r., Dr. Feierabend v. r., div. gen. Ingr v. r., Masaryk v. r., Němec v. r., Lichner v. r., Dr. Ripka v. r., Dr. Slávik v. r., Dr. Stránský v. r., div. gen. Viest v. r.

Úřední věstník československý, čís. 10/1944.

[36]

1944, srpen. Čechy. — Článek ilegálního komunistického časopisu Předvoj o demokratických požadavcích zemědělského pracujícího lidu v osvobozené republice.

Mladý venkov se hlásí o slovo

Dostali jsme z řad venkovské mládeže dopis, který velmi rádi otiskujeme jako důkaz, že tento úsek revoluční činnosti není nikterak v zanedbaném stavu:

Dnešní válka, která těžce dolehla na největší část pracujícího lidu celého světa, nešetřila samozřejmě ani českého venkova. I vesnice pocítila na svém těle knutu fašistických vetřelců, kteří se již svými osvědčenými prostředky postarali o to, aby z českého zemědělce udělali otroka, poslušně krmícího nenasytý břich jejich armády. Vyvlastňování jednotlivých hospodářství i celých krajů, hromadné vraždění, odvlékání žen a dětí do koncentračních táborů — to vše jsou prostředky, jež mají přinutit k poslušnosti a předem udusit každou jiskru odporu. Zároveň také jsou to malé ukázky toho, co by čekalo zemědělský pracující lid, kdyby se fašistům podařilo zvítězit.

Zatím však doba veleslavných vítězství už dávno minula a nynější velkorysé úhybné pohyby nijak nesvědčí o jistém vítězství Němců, naopak dnes je už i tomu největšímu zaslepení jasné, že neodvratný konec se blíží mílovými kroky.

A tu zbývá většině lidí už jenom jedna otázka: Kdy? Samozřejmě, že tato otázka zajímá i nás, ovšem je nutné, aby to nebyl zájem nečinného, ale zájem aktivního revolučního pracovníka a bojovníka. Ale pro nás, pro mladou generaci venkova, má největší význam jak skončí tato válka, jak se budou řešit poválečné poměry, na jaký základ se postaví náš budoucí stát, co bude s venkovským pracujícím lidem. Budeme začínat opět tam, kde se r. 1938 přestalo? Svěříme hájení svých zájmů zase oněm starým „osvědčeným“ vůdcům? Tato válka vedle mnoha hrůz a utrpení přinesla nám i mnoho cenných zkušeností: otevřela nám oči tak, že se již nedáme chytit na velká gesta a prázdné řeči, jimiž nás kdysi naši politikové tak bohatě zásobili. Stydíme se za to, že jsme se dali obloudit jejich falešným idealismem, kterým nás krmili proto, aby se v něm neškodně vybila naše touha po spravedlnosti a aby jím zakryli své sobectví. Pozemková reforma, meliorace, zemědělské nemocenské pojištění, bohaté subvence, ano, to byly „skvělé“ vymoženosti — ovšem pouze pro jisté pány, kteří se „vznali“. Dnes zase se oni páni stejně dobře vyznají v přísluhování Němcům. Střední, malý zemědělec a zemědělský dělník nevěděli nic o těchto vymoženostech. Zemědělský dělník nežil o mnoho lépe než v dobách roboty.

⁵ Dekret byl publikován dne 14. listopadu 1944 a teprve tím dnem vstoupil v platnost. (Úřední věstník čsl., čís. 10/1944.)

Už několik století bojuje venkovský pracující lid za svá práva. Husitství, selské bouře, rok 1848 — kolik to bylo porážek i vítězství. Ale ať už vítězili nebo podléhali, skoro vždycky krváceli a umírali nadarmo, protože ovoce jejich vítězství si přivlastňovali druzí. Jednou šlechta, podruhé města a nakonec nová šlechta: zemědělství a průmysloví kapitalističtí magnáti. To proto, že venkovský člověk nebyl dosti uvědomělý, že nerozpoznal svého pravého nepřítele, že se dal získat planými hesly a sliby.

Jestliže se tak stalo starším generacím, dá se to omluvit nedostatkem politické zkušenosti. Pro nás však již takové omluvy nebude. Události posledních let nám mohly být víc než dostatečným poučením. Co bylo ještě včera chybou, to by bylo dnes zradou.

Nesmíme čekat, až si na nás někdo vzpomene a nabídne nám velkomyslně droby se svého stolu, zemědělský pracující lid musí bojovat za svá práva sám a to h n e d.

Jaké jsou naše požadavky?

1. Půda patří jen těm, kdo na ní pracují. Nemůžeme dopustit, aby byla předmětem kšeftování a prostředkem vydírání pracujícího lidu.

2. Podstatné ulehčení zemědělské práce důsledným využitím technického pokroku a výsledků vědeckého výzkumnictví.

3. Zvýšení životní úrovně venkovského lidu odpovídající pracovnímu výkonu.

4. Zlepšení bytových a zdravotních poměrů na venkově. Stavba moderních hygienických domů pro pracující. Vzorná úprava vesnice.

5. Přebudování a rozšíření družstevnictví tak, aby sloužilo zemědělcům a ne kapitálu. K tomu je bezpodmínečně zapotřebí, aby bylo dáno do rukou pracujících.

6. Možnost důkladného odborného školení každému zemědělci.

7. Nemocenské a pensijní pojištění (asi takové jako mají úředníci — ovšem bez stinných stránek příživnictví, korupce atd.), aby zemědělci byla dána možnost zaslouženého odpočinku ve stáří a aby zmizely zjevy nepohodlných výměnkářů.

8. Zvýšení kulturní úrovně venkova. Nová hospodářská organizace musí dát zemědělci čas i příležitost, aby se mohl kulturně vyžít. Každá vesnice svůj kulturní dům s knihovnou, sálem pro přednášky, filmová a divadelní představení. Podpora ochotnické práce, organizování častých a hodnotných kulturních podniků.

9. Možnost rekreace mladým i starým. Zřizování hřišť, koupališť, ozdravoven, podpora zdravého sportu.

10. Vláda do rukou vesnických Národních výborů, orgánů revolučního odboje českého lidu proti německým vyděračům v době nynější, v budoucnu pak jako orgánů vlády lidu.

To jsou naše požadavky a zároveň naše úkoly. Za ně chceme pracovat i bojovat. Jsme si vědomi velikosti úkolu i obtíží s ním spojených. Víme, že jich můžeme dosáhnout pouze za určitých podmínek:

1. Musíme si jednou pro vždy uvědomit, že ona stará metoda boje, totiž uplatňování našich požadavků na úkor ostatních pracujících vrstev je pro nás nanejvýš škodlivá a proto nepřijatelná. Zájmy všech pracujících jsou společné. Jenom demagogové, jenom političtí zločinci nás mohli štvát jedny proti druhým. Je jenom jedna cesta, která vede k vítězství, a ta je: ve spolupráci s dělnictvem a ostatním pracujícím lidem.

2. Abychom mohli splnit své požadavky, je bezpodmínečně nutné, abychom začali pracovat už nyní.

V čem záleží naše nynější práce?

Ve stálém uvědomování a politickém školení venkovských pracujících mas, v důkladné přípravě poslední fáse národního odboje. Oba úkoly je nutno provádět zároveň.

Venkovský pracující lid do jednoho šiku s ostatním pracujícím lidem! V jednotě je síla, v jednotě je vítězství: Do boje za potření fašistických okupantů a jejich pomahačů. Do boje za lepší svět. Ať žije český národ a jeho lepší budoucnost.

Předvoj, srpen 1944. — AÚD KSČ Praha. 1944/39. Cykl.

1944, 7. srpen. Moskva. — Výňatek ze záznamu vedoucího IV. evropského odboru lidového komisariátu zahraničních věcí SSSR Zorina o rozhovoru s československým velvyslancem v Moskvě Fierlingrem o partyzánském hnutí na území Československé republiky a o obavách reakčních představitelů čs. zahraničního odboje z ozbrojeného boje lidu.

Při rozhovoru Fierlinger řekl, že československá vláda projevuje znepokojení nad rozvojem partyzánského hnutí na Slovensku v souvislosti s těmi informacemi, které dostal generál Píka a naši vojenští činitelé od organisátorů prvních partyzánských oddílů, kteří přišli ze Slovenska. Podle Fierlingerových slov je československá vláda zřejmě znepokojena tím, že organisace partyzánského boje je řízena Štábem partyzánského hnutí ukrajinské fronty,¹ který posílá příslušné lidi do oblastí partyzánského hnutí a řídí partyzánský boj. Československá vláda by chtěla, aby partyzánské skupiny byly přímo podřízeny československému velení a aby celé hnutí bylo jaksí uvedeno do určitých mezí.

Fierlinger vysvětlil, že se někteří českoslovenští politikové zřejmě obávají masového rozvoje partyzánského boje, majíce strach z „anarchie“, k níž by prý mohlo v zemi dojít, kdyby se partyzánské hnutí tak masově rozvíjelo.

Podle Fierlingerových slov jsou na Slovensku již dvě významné skupiny, které jsou připraveny rozvinout partyzánský boj, přičemž v jedné skupině je 1000 a v druhé 500 lidí. S tě-

¹ Ukrajinský štáb partyzánského hnutí byl ustaven na podkladě usnesení Státního výboru obrany SSSR z června 1942. Jeho úkolem bylo organizovat a řídit partyzánské hnutí v nepřátelském týlu v přifrontovém pásmu vojsk ukrajinských frontů. Byl přímo podřízen ústřednímu výboru Komunistické strany Ukrajiny. Jeho politickým představitelem byl N. S. Chruščov, tehdy první tajemník ústředního výboru Komunistické strany Ukrajiny a předseda rady lidových komisařů Ukrajinské SSR, jeho vojenským náčelníkem byl generál T. A. Strokač.

Když se počátkem roku 1944 přiblížila sovětská fronta k východním hranicím republiky, ukázala se nutnost prohloubení spolupráce mezi československým partyzánským hnutím a sovětským velením. V květnu 1944 projednal Kl. Gottwald při svém pobytu v Kyjevě s N. S. Chruščovem otázku organizování pomoci partyzánskému hnutí na území Československa. Při těchto jednáních bylo dohodnuto, že vláda Ukrajinské SSR poskytne na základě československo-sovětské smlouvy z 12. 12. 1943 všechny nutné prostředky, letecké síly i finanční podporu partyzánskému hnutí v Československu a že celá tato akce bude prováděna Ukrajinským štábem partyzánského hnutí v těsné spolupráci s činiteli moskevského vedení KSČ. Bylo zároveň rozhodnuto vyškolit určitý počet Čechů a Slováků v partyzánských kurzech ve zvláštní škole UŠPH. Výběrem kádrů, formováním organizátorských partyzánských skupin a politicko-výchovnou prací mezi frekventanty těchto kurzů byli pověřeni pracovníci moskevského vedení KSČ přidělení k UŠPH. Tyto desantní skupiny partyzánských organizátorů pomohly významně při rozvoji partyzánského hnutí na Slovensku v druhé polovině r. 1944.

17. června 1944 přijal ústřední výbor Komunistické strany Ukrajiny usnesení, jímž uložil Ukrajinskému štábu partyzánského hnutí, aby provedl všechny nutné práce k organizování a rozšíření partyzánského hnutí v Československu a aby československým partyzánům předal sovětské bojové zkušenosti. Tehdy bylo rozhodnuto, aby Komunistická strana Československa měla v UŠPH svého stálého zástupce. (Partyzánské hnutí v Československu, str. 158 n. a J. Paulík, Činnost moskevského vedení KSČ a sovětská pomoc v rozvoji partyzánského hnutí na Slovensku do vzniku povstání slovenského lidu, Historie a vojenství, čís. 3/1959, str. 353—354).

Usilí moskevského vedení o aktivizaci národně osvobozenického boje na domácí půdě sledovala s nelibostí londýnská odbojová skupina, jmenovitě pak její zpravodajský exponent v SSSR, gen. H. Píka. 14. 7. 1944 ve svém hlášení do Londýna komentoval Píka dohodu o spolupráci s Ukrajinským štábem partyzánského hnutí takto: „Politická skupina projevuje největší zájem na vyvolání partyzánského hnutí na našem území. Začali proto iniciativně jednat se štábem partyzánského hnutí v Kyjevě a dojednali spolupráci... Žádali jsme s gen. Kratochvílem, aby vedení a spojení bylo v rukou velitelství sboru (vydávání rozkazů skupinám a spojení radiem)... Vedle toho jsem žádal, aby do kursu v Rovně byl přijat jeden náš důstojník, který by pracoval pak v našem partyzánském štábu u sboru. (Hlavní důvod: Abychom zjistili program výcviku a politické pokyny.) K tomuto postupu jsme se odhodlali proto, že partyzánský štáb má již 2 skupiny na našem území a mimoto má připraveno 12 skupin po 12—30 lidech (nejlepších ukrajinských partyzánů s dvouletou zkušeností)... Proto je lepší, aby v těchto skupinách byli i naši lidé“. (VHA Praha. Čs. vojenská misse v SSSR, kart. 3., inv. j. 2, depeše gen. Ingra poř. čís. 6379/2, blíže viz O. Janeček, Se zbraní v ruce, str. 46—53.)

Píka a Kratochvíl usilovali o to, aby si podřídili organizátorské a zpravodajské desantní skupiny. Sovětské velení, které znalo jejich dvojakou úlohu, se snažilo, aby vysazování desantů a jejich činnost byla prováděna v přísném utajení. Proto také — až do podzimu 1944 — odmítalo Píkovy návrhy na „spolupráci“.